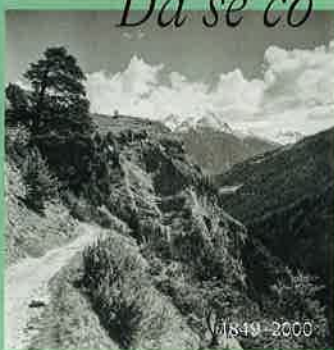

TGI TGI CATTA, TGAVA ...

Renzo Caduff

Prosa surmirana

Da se cò

«Da se cò. Prosa surmirana, 1849-2000», uscheia sa nomna igl tetel simpel e modest dalla collecziun cun texts an prosa surmirans, texts da «chise», edias da Linard Candreia. Sa sfundrond an chellas paginas, vaia antupo ena rimnada da texts igls pi divers. Igl è en'antologia alpina e betg en florilegi roman, noua tgi oravantot perfecziun e qualitat stilistica eran igls criteris decisivs per la selecziun. Linard Candreia è ia alla tschertga da «flours e fagns» litterars tg'igl on tschaffo, muanto e persvadia. Chegl so per exaimpel esser antras la tematica, antras descripcziuns fitg plasticas u simplamaintg antras lascher reveiver en mond tgi na dat betg ple. Er chegl è en criteris tgi duessan neir risguardos per en'antologia tgi ò per fegnameira dad esser ena speztga d'istorgia culturala per la regiun da Surses e dalla Val Alvra. Ossa preschainta igl editour cò a nous la sia selecziun an furma d'en puschel tot giagl – ena rimnada da flours e pastgs scu giu dallas pastgeiras dall'alp Flex,

dantant or da codeschs, calenders, gasettas e revistas surmiranas.

Aint igl mintgade ins sainta da taimp an taimp igl proverbi «chel tgi tscher-tga, catta»; se Surmeir schess ins forsa «tgi tgi tgava, catta» (Crestomazia 10, p. 690). Per la lavour da collecziunader plai a me migler l'inversiun «tgi tgi catta, tgava», ena lavour tgi vo bagn a pro cun chella d'en editour tgi vign novant en po dapertot cun texts sparpaglas chi e lò. Linard Candreia ò fatg las sias cattedas e chellas on laschea tschartger el anavant.

Igls numerous texts èn nias partias an diesch tgapetels tematics tgi represchaintan bagn la regiun, dalla quala els dereivan. Pinavant furman igls tgapetels en feil cotschen tgi tanscha da praulas e detgas, da descripcziuns digl mond puril-alpin e las sias midadas anfignen tar l'immigraziun ed emigraziun, sainza amblidar igl mond religious e la tgatscha. Las secziuns tematicas èn en bung ageid per metter sot tetg tot chels texts fitg variants e heterogens, texts tgi èn cumparias an taimps e sot circumstanzas differentas.

Agl center dall'antologia stattan la varietad digls motivs e las differentas modas e manieras da rachintar, seia chegl per divertair, per reflectar, render omagi, documentar u simplamaintg per spira necessitad da leir partair ensatge cun en visavi, cun lectouras e lectours. Mantger na dastga er betg igl rachint popular cun igls sies tips originals. Uscheia rachinta Luzi Albertin, «pour e stradign da Mon», dalla vendetga digl postigliun da Lantsch. Protagonist è «igl Toni pintg», en mat vigl tgi niva tanto perveia digl

sies esser nubil surtot dallas donnas da Tagn. En de perda Toni – atgnamaintg en bunatsch da nateira – la pazientzga ed excloma: «Quegl vaiz betg faiz ad in moart!» Scu l'istorgia finescha, ins intervign aint igl tgapetel «Humoristic» (p. 89-90). Igl gost da rachintar tgi resorta dalla burlesca da Luzi Albertin ins remartga ainten divers texts publitgias ainten «Da se cò».

Siva tgi idioms scu igl vallader u igl sursilvan on a disposiziun da divers onns differentas publicaziuns cun texts d'autouras e d'autours pi vigls, è la schelta proponida da Linard Candreia en'ovra bagnneida per musar la retgezza culturala e litterara da Surmeir e chegl cun texts surmirans an numerosas variantas dialectalas.

Dr. Renzo Caduff è linguist e docent da rumantsch allas universitads da Friburg e Geneva.

Prosa surmirana - Da se cò

Redacziun: Linard Candreia, an collabozaziun cun Renzo Caduff
304 pag., 30 CHF
ISBN 978-3-08345-083-2

Chasa Editura Rumantscha
Igl codesch pò neir cumpro ainten las librareias, tar Hobby Kiosk a Savognin, agl TopShop a Casti u sen
www.chasaeditura.ch